

VILNIAUS ŽEMAIČIŲ KULTŪROS DRAUGIJA 1993–1998 m.

1993-ieji metai Lietuvai buvo gana sudėtingi, tačiau, nepaisant ekonominių ir kitų sunkumų, visuomeninis, kultūrinis gyvenimas Vilniuje buvo gana aktyvus. Sostinėje gyvenančius žemaičius telkianti Vilniaus žemaičių kultūros draugija (VŽKD, draugija) toliau plėtojo savo veiklą.

1993 METAI

Sausio 6 d. VŽKD folkloro ansamblis pirmą kartą pasirodė miesto visuomenei – dainavo Lietuvos istorijos ir etnografijos muziejuje (dabar Lietuvos nacionalinis muziejus) atidarant lietuvių tradicinių rūbų parodą.

Vasario 6 d. žemaitiška daina 60-mečio proga buvo pasveikinta iš Kelmės krašto kilusi draugijos narė Audronė Volungevičienė.

Vasario 16 d. draugijos nariai gražiai paminėjo Vasario 16-ąją.

Metų pradžioje VŽKD itin daug dėmesio skyrė tradicinių kalendorinių švenčių populiarinimui. Švenčiant Užgavėnės dalis draugijos narių, pasipuošę dailininkės Genės Jacėnaitės (1933–2016) sukurtomis kaukėmis (ličynomis) vasario 21 d. žiemą iš kermo ginė Rumšiškėse, o vasario 23 d. – Vilniuje.

Kovo 22 d. į kultūros vakarą susirinkusiems draugijos nariams ir jų prieteliams Lygiadienio tradicijas priminė Vilniaus etnokultūros centro darbuotoja Eglė Plioplienė ir Jonas Trinkūnas (1939–2014).

Balandžio 20-osios VŽKD kultūros vakaras buvo skirtas iš Raseinių rajono Žalakiškių kaimo kilusiam Lietuvos zoologui, tautosakininkui, Kauno universiteto ir Filipinų valstybinio universiteto Maniloje profesoriui, Kauno universiteto Geografijos katedros vedėjui Pranciškui Baltrui Šivickiui (1882–1968), kurio palaikai ilsisi Vilniaus Antakalnio kapinėse. Renginio metu su P. B. Šivickio gyvenimu ir darbais supažindino jo buvę kolegos–

Pranciškus Baltrus Šivickis (1882–1968). Fotografas nežinomas. Fotoreprodukcija iš RKIC archyvo

mokslų daktarai žemaičiai Tamara Eugenija Arnas-tauskienė ir Julius Kazlauskas (1913–2001).

Rudens sezono metu VŽKD gražiai pažymėjo iš Skuodo rajono Kalvių kaimo kilusio istoriko, rašytojo, švietėjo, vieno pirmųjų tautinio atgimimo ideologų Simono Daukanto (1793–1864) gimimo 200 metų sukaktį. Rugsėjo 21-ąją, po vasaros atostogų vykstant pirmajam draugijos kultūros vakarui, taip pat daugiausiai dėmesio skirta S. Daukantui.

Spalio 6 d. Vilniaus universiteto S. Daukanto kiemelyje draugijos nariai organizuotai pasitiko šešių dienų dviratininkų žygio S. Daukanto keliais dalyvius. Žygeiviai, pradėję kelionę S. Daukanto gimtinėje – Lenkimų apylinkėje, čia, paėmę saują žemės nuo Lenkimų bažnyčios šventoriuje esančios S. Daukanto motinos kapo, dalį tos žemės nuvežė į Papilę (Akmenės r.) ant S. Daukanto kapo, o kitą atvežė į Vilnių ir pabėrė Vilniaus universiteto S. Daukanto kiemelyje ant čia augančio ąžuolo. Kelionės metu buvo aplankytas Skuodas ir Žemaitijos sostinė Telšiai. Vilniuje sutiktuvių metu keliautojus pasveikino Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo (1990 m. kovo 11 d.) akto signataras, žymus keliautojas, istorikas Gediminas Stanislovas Ilgūnas (1936–2010), Knygnešių krivulės ir VŽKD nariai, o dainininkas Danielius Sadauskas (1940–2015) žygeivius susirinkusiuosius nudžiugino daina. Apie

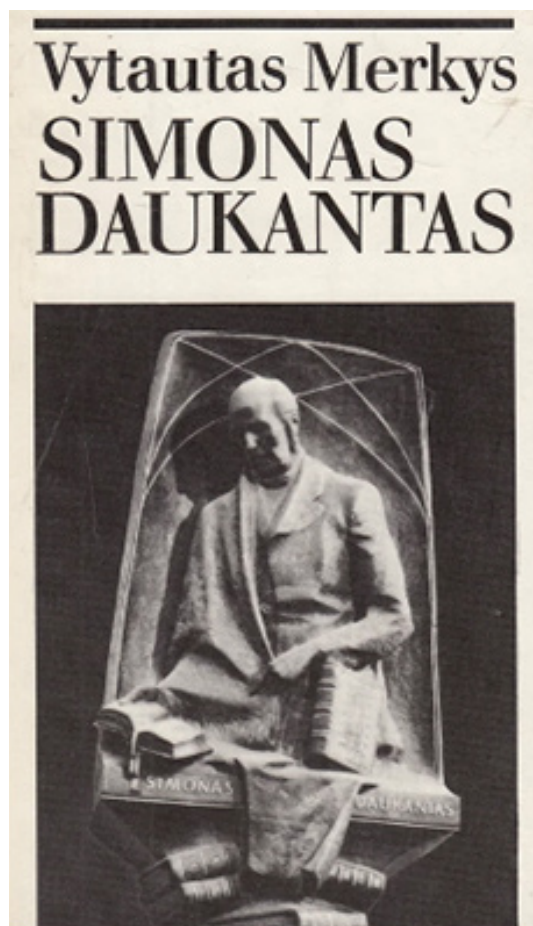
ši renginį informaciją „Daukantas – pėsčiomis, turistai – dviračiais“ spalio 8 d. laikraštyje „Tiesa“ paskelbė Vilniaus žemaičių kultūros draugijos narys žurnalistas Julius Norkevičius.

Spalio 16 d. Mokslininkų namuose Vilniuje įvyko S. Daukanto gimimo 200 metų jubiliejaus minėjimas, kurį surengė Mokslininkų namai ir VŽKD. Jo metu apie S. Daukantą, jo gyvenimą, darbus, jų reikšmę kalbėjo istorikai Vytautas Merkys (1929–2012), Egidijus Aleksandravičius, literatūrologas Juozapas Girdzijauskas (1935–2014). S. Daukanto užrašytas dainas dainavo, jo užrašytų pasakų, patarlių, mįslių pateikė VŽKD folkloro ansamblis. Vakaraž vainikavo graži vakaronė, kurios metu skambėjo Vilniaus „Ūlos“ folkloro ansamblio dainininkų žemaičių Ados Mickienės ir Stasio Mickaus (1932–2018) atliekamos dainos. Apie šį renginį informaciją „Prisiminimai tvirtesni už varį“ laikraštyje „Tiesa“ paskelbė žurnalistas J. Norkevičius.

Spalio 23 d. sostinės žemaičiai, „Knygnešio“ draugijos nariai ir būrys kitų vilniečių vėl buvo susirinkę Vilniaus universiteto S. Daukanto kiemelyje, kur vyko S. Daukanto jubiliejui skirtas renginys. Sugaudus ragams, buvo uždegtos atminimo žvakutės, S. Daukanto ažuoliukas apjuostas žalumynų vainiku. Renginio metu skambėjo aktorius Laimonas Noreikos (1926–2007) skaitomos ištraukos iš S. Daukanto kūrinų. VŽKD folkloro ansambliai padainavus žemaitiškų dainų, susirinkusieji patraukė sostinės gatvėmis, kuriomis, gyvendamas Vilniuje, dažnai vaikščiodavo S. Daukantas, – Skapo, Pilies, Bokšto, o tada pasiekė Bastiliją, Pranciškonų vienuolyną, kuriame S. Daukantas yra gyvenęs, ir sugrįžo į miesto centre esančią S. Daukanto aikštę, kurioje vyko baigiamasis šventės renginys.

Lapkričio 6 d. Verkių rūmuose buvo atidaryta iš Šilalės rajono Mažrimų kaimo kilusio VŽKD nario dailininko Pranciškaus Gerliko (1940–2020) kūrinų paroda. Joje eksponuota daugiau negu 50 šio kūrėjo darbų. Renginio metu dailininką pasveikino VŽKD nariai, folkloro ansamblis, padainavęs keletą menininko garbei skirtų žemaitiškų dainų.

Lapkričio 22 d. Lietuvos mokslų akademijos salėje įvyko Kražių skerdynių 100-ųjų metinių minėjimas, kuriame dalyvavo ir VŽKD nariai. Renginio metu pagrindinį pranešimą perskaitė istorikas

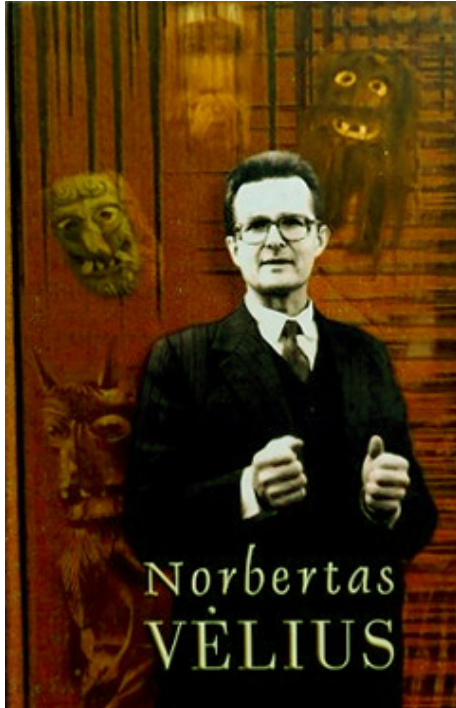
1990 m. Vilniuje išleistos Vytauto Merkio knygos „Simonas Daukantas“ viršelis

Antanas Tyla (1929–2018). Koncertavo Lietuvos mokslų akademijos choras, kuriame dainavo ir dvi VŽKD narės – Genovaitė Lasauskienė ir Tamara Eugenija Arnastauskienė.

Lapkričio 23 d. tradicinis, kas mėnesį trečiąją antradienį vykstantis VŽKD kultūros vakaras buvo skirtas susitikimui su žemaičiais mokslų daktarais – V. Vanclausku, P. Skruibiū, Jurgiu Algirdu Pliuškiu (1938–2018) bei su Sveikatos apsaugos ministro pavaduotoju Antanu Vinkumi. Renginyje dalyvavo, ištrauką iš neseniai išleistos knygos apie Kęstaičius perskaitė poetė, aktorė, pedagogė Marija Meilė Kudarauskaitė. Vakaraž vedė VŽKD pirmininkas (tuo metu vadintas Vilniaus pavieto maršalka) Jonas Srėbalius ir žurnalistas, rašytojas Ignas Pikturna (1924–2005).

Gruodžio 4 d. pas Vilniaus žemaičius į svečius buvo atvykę Klaipėdos žemaičiai. Draugijos nariai dieną jiems suorganizavo ekskursiją po miestą, o vakare svečius pakvietė į žemaitišką vakaronę. Jos

(Nukelta į 40 p.)

1999 m. Vilniuje išleistos knygos „Norbertas Vėlius“ (autorai Irena Seliukaitė ir kiti) viršelis

metu ne tik koncertavo bet ir renginio dalyvius pavaišino uostamiesčio šeimininkių susuktu žemaitišku kastiniu, pagaminta gardžia kanapyne (spirgine).

Gruodžio 14-osios pavakary draugijos nariai buvo susirinkę į adventinę vakaronę. Apie ją žinutę „Per adventą klajoja žiburiniai“ spaudoje paskelbė žurnalistė Jūra Baužytė. Renginyje dalyvavo etnologas, hab. dr. Norbertas Vėlius (1938–1996). Jis papasakojo apie senovinius advento papročius, mūsų protėvių įsitikinimą, kad adventiniu laiko-

Groja Zofija ir Jurgis Gaižauskai. Nuotrauka iš VŽKD archyvo

tarpiu žmones lanko požemio gyventojai ir kad tuo metu galima pamatyti laukais, pamiškėmis, kapinaitėse klajojančius žiburinius.

Renginyje dalyvavo ir poetas Justinas Marcinkevičius (1930–2011), kompozitorius Jurgis Gaižauskas (1922–2009). J. Marcinkevičius renginio metu paskaitė savo eilių, J. Gaižauskas pagriežė smuikeliu ir padainavo, o tada visi susirinkusieji kartu giedojo karunką, ištraukas iš „Žemaičių Kalvarijos Kalnų“. Vėliau visi renginio dalyviai buvo pakviesti prie šventinio vaišių stalo, ant kurio puikavosi adventinio laikotarpio ir Kūčių valgiai, tarp jų ir žemaitiška cibulynė, šiupinys, avižų kisielius, kanapynė.

1994 METAI

Sausio 7 d. VŽKD 15 dainininkų ir muzikantų koncertavo Vilniaus technikos universiteto Vadybos fakultete vykusiame inauguraciniame renginyje. Jo metu smuikeliu grojo, savo sukurtas dainas dainavo ir kompozitorius Jurgis Gaižauskas. Na o vėliau koncerte dalyvavę žemaičiai ir kiti Vadybos fakulteto svečiai buvo pakviesti prie vaišių stalo ir... pasilepinti suomiškoje pirtyje.

Sausio 19 d. įvykęs VŽKD kultūros vakaras buvo skirtas Lietuvos etnografinių regionų tradiciniams drabužiams. Apie juos papasakojo, skaidrėse užfiksuotus aptariamų kostiumų pavyzdžius parodė etnologė, humanitarinių mokslų daktarė, Tautinių kostiumų klubo, kurio nariai rūpinasi XVI–XIX a. pr. lietuvių tradicinių rūbų atkūrimu, vadovė, humanitarinių mokslų daktarė Vida Kulikauskienė. Daugiausiai dėmesio renginio metu buvo skirta tradiciniams žemaičių vyrų ir moterų kostiumams. Pranešėja pažymėjo, kad niekur kitur, išskyrus Žemaitiją, nebuvo tradicijos vienu metu nešioti tiek daug sijonų – čia moterys jų užsivilkdavo ne mažiau kaip po tris. Iki pat Antrojo pasaulinio karo lietuvių moterys per visas svarbiausias viešas šventes, jei tik turėdavo, pasipuošdavo tautiniu kostiumu. Ji taip pat papasakojo, kad seniau pasaulyje buvo labai vertinama žemaičių išausta drobė – ją dėvėta net Prancūzijos karaliaus dvare. Pasak prelegentės, tradicinis žemaičių vyrų kostiumas dar laukia išsamių tyrinėjimų, nors jau ir dabar žinoma, kad jis buvo gana prabangus – turtingesni vyrai seniau juosdavosi net paausuotais, pasidabruotais diržais. V. Kuli-

Scena iš Telšių Žemaitės dramos teatro spektaklio – rašytojos Žemaitės komedijos „Piršlybos“ (rež. Laimutė Pocevičienė). Fotografas nežinomas. Nuotrauka iš Telšių Žemaitės dramos teatro archyvo

kauskienė paminėjo, kad 1918 m. apie 150 tokių diržų buvo išvežta į Berlyne vykusią parodą. Visi jie dingo. Žemaičiai vyrai po kaklu ryšėdavo skareles, o ant galvų nešiodavo veltines skrybėles. Įspūdžiais iš šio renginio laikraštyje „Tiesa“ išspausdintoje publikacijoje „Tautinės spalvos, arba Drabužis ne tik puošia“ pasidalino Jūra Baužytė (1933–2018).

Vasario 5 d. Vilniaus mokytojų namų Didžiojoje salėje vykęs VŽKD suorganizuotas vakaras „Vaidiname žemaitiškai“ pritraukė didžiulį būrį scenos mėgėjų. Jo metu spektaklius rodė Kretingos liaudies teatras (rež. Egidijus Radžius (1929–2000) ir Telšių liaudies teatras (rež. Laimutė Pocevičienė). Jie čia, kaip ir pakeliui į Vilnių užsukę į Lentvarį, Trakus ir Vievį, parodė V. Braziulevičiaus spektaklį „Burtininkė“ ir Žemaitės „Piršlybas“. Pagal tradiciją šis Vilniaus žemaičių kultūros vakaras buvo užbaigtas žemaitiška vakarone, kurios metu vyko šokiai ir pasidainavimai. J. Norkevičiaus parengtą informaciją apie šį renginį paskelbė laikraštis „Tiesa“.

Vasario 15 d. draugijos nariai dalyvavo Vilniuje vykusiuose Užgavėnių renginiuose. Pasipuošę žemaitiškais ličynomis jie šurmuliavo miesto gatvėse, ant Tauro kalno, o apie 18 val. susirinko į Vilniaus mokytojų namus, kur vyko žemaitiška Užgavėnių persirengėlių vakaronė.

Kovo 15 d. VŽKD nariai buvo pakviesti į Vilniaus mokytojų namų Mažojoje salėje vykusią Leokadijos Baltrušaitienės audinių parodą. Joje buvo eksponuojamos staltiesės, lovatiesės, įvairūs užtie-

2016 m. Vilniuje išleistos Igno Končiaus knygos „Mano eitasis kelias“ viršelis

salai. Parodą pristatė, apie pomėgį austi, megzti bei savo išleistą knygą apie mezgimą papasakojo pati L. Baltrušaitienė.

Kovo 17 d. būrys VŽKD narių apsilankė Vilniuje veikiančiame Architektūros muziejuje, kurio direktorė buvo draugijos narė Morta Baužienė. Ji ekskursijos dalyvius supažindino su Vilniaus Šv. arkangelo Mykolo bažnyčia, kurioje yra Sapiegų giminės mauzoliejus ir tuo metu veikė muziejus, taip pat ir su jame neseniai atidaryta Mortos surengta paroda „Nikolajus Čiaginas ir 1863 m. sukilimas“.

Balandžio 19 d. VŽKD kultūros vakaras buvo skirtas 1886 m. Telšių apskrities Žarėnų valsčiaus Purvaičių kaime gimusiam iškiliam fizikui ir etnografui Ignui Končiui (1886–1975) bei artėjančioms Jurginėms, tad vakaro metu renginyje dalyvavusiam maestro Jurgiui Gaižauskui ir kitiems draugijos nariams Jurgiams buvo skiriami patys gražiausi sveikinimai, palinkėjimai, na ir, žinoma, gėlės.

Gegužės 27 d. VŽKD nariai aktyviai dalyvavo

(Nukelta į 42 p.)

Vilniuje vykusiame tradiciniame folkloro festivalyje „Skamba skamba kankliai“. Jo pradžios renginyje („Talalyvių vakare“) kartu su ansambliais „Radasta“, „Ratilio“, „Intakas“ koncertavo ir VŽKD folkloro ansamblis, o patį renginį vedė VŽKD pirmininkas J. Srėbalius. Festivalis buvo plačiai nušviečiamas respublikinėje spaudoje. Laikraštyje „Tiesa“ straipsnį „Festivalis prasidėjo „Talalyvių“ vakaru“ paskelbė VŽKD narė žurnalistė Jūra Baužytė.

1994 M. RUDENS SEZONAS

Rugsėjo 20 d. vykusio VŽKD kultūros vakaro metu Vilniaus žemaičiai susitiko su iš Grūšlaukės (Kretingos r.) kilusiu dailininku, poetu, buvusiu milicininku Petru Rūte. Jis ta proga Vilniaus mokytojų namų salėje surengė savo dailės darbų parodą ir renginio metu jo dalyviams padovanojo kelias dešimtis savo poezijos rinkinio „Ant gyvenimo tako“ knygučių, kuriose puikavosi autoriaus autografas. Šiame leidinyje išspausdinta P. Rūtės 1968–1984 m. kūryba. 1994-aisiais autorius savo skaitytojus nudžiugino kitu savo kūrinium – išspausdinta gimnazijos laikų meilės istorija „Romutė ir Romasis“. Vakaro metu susirinkusieji turėjo progos pasiklausyti ir kompozitoriaus J. Gaižausko smuikeliu griežiamos muzikos. Informaciją apie šį renginį J. Norkevičiaus 1994 m. rugsėjo 30 d. paskelbė laikraštyje „Tiesa“

Rugsėjo 24 d. į svečius pas Vilniaus žemaičius buvo atvykę Šiaulių miesto žemaičiai ir jų folkloro ansamblis „Auda“. Dieną VŽKD vadovas J. Srėbalius svečiams surengė ekskursiją po Vilnių, o vėliau šiauliškiai buvo pakviesti į Vilniaus mokytojų namus, kur vyko kultūros vakaras. Jo metu „Auda“ visus susirinkusiuosius nudžiugino puikiu koncertu. Jam pasibaigus, visų laukė vaišių stalas, vyko šokiai ir pasidainavimai. Tą vakarą Vilniaus žemaičiai sulaukė šiauliškių kvietimo atvykti į svečius pas juos.

Spalio 18-osios renginys buvo skirtas Simono Stanevičiaus (1799–1848) 195-osioms gimimo metinėms pažymėti. „Tiesoje“ išspausdintoje žinutėje „Paminėtas „Literatūros ir gražiųjų prityrimų“ mokslininkas ir poetas“ žurnalistė Jūra Baužytė pažymėjo, kad kultūros vakaro metu S. Stanevičiaus raštų kalbos ypatumus aptarė iš Tryškių kilęs žemaitis kalbininkas prof. Aleksas Girdenis (1937–2011). Jis akcentavo, kad Vilniaus universitete

Simono Stanevičiaus portretas. Dailininkas nežinomas. Monikos Kazimieraitytės nuotrauka

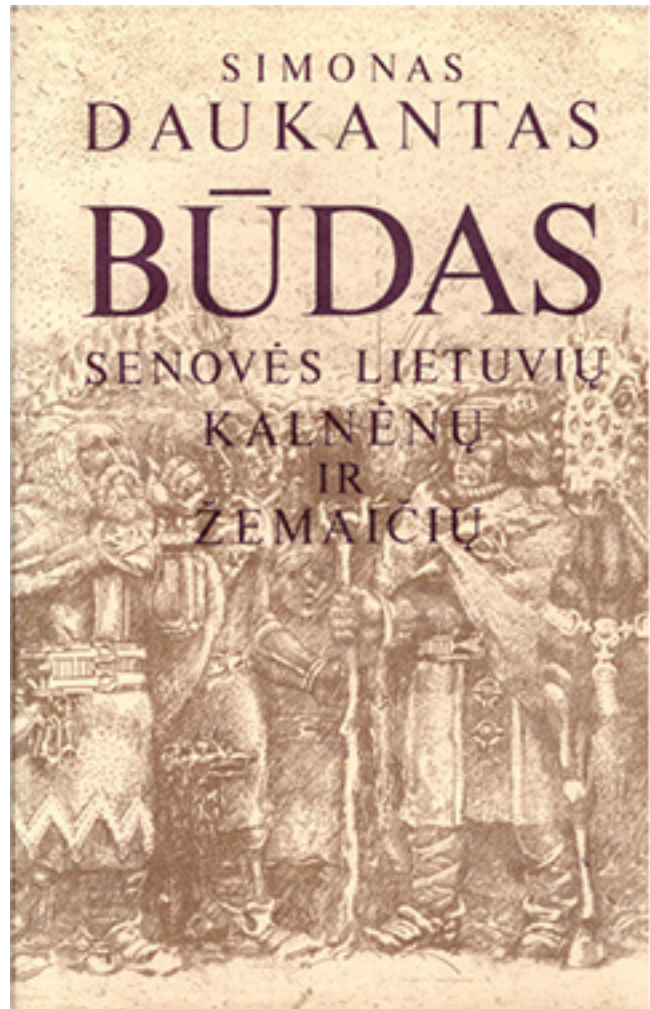
magistro laipsnį gavęs poetas ir tautosakininkas S. Stanevičius savo pasakėčias, kitus kūrinius rašė švaria, taisyklinga, kultūringa kalba. Jis buvo antrasis žmogus Lietuvoje, aiškiai skyręs priegaides. Kitas pranešėjas buvo taip pat žemaitis – Raseinių rajone gimęs literatūrologas prof. Juozapas Girdziuskas. Jis pažymėjo, kad S. Stanevičius buvo pirmasis Lietuvos filologas profesionalas, išsiskyręs iš kitų savo raštų stiliumi, laikęsis principo, kad sakinyje žodžiui turi būti ankšta, o minčiai erdvi. Jis priminė, kas S. Stanevičius XIX a. atgaivino Mikalojaus Daukšos (1527–1613) idėjas, leido jo raštus. S. Stanevičius greitai subrendo kaip mokslininkas. Būdamas Vilniaus universiteto I kurso studentas jis jau leido lietuviškas knygas, nors tais laikais tai buvo itin sudėtingas ir brangus darbas. 1823 m. jis sukūrė savo žymiąją odę „Šlovė žemaičių („Aukšta daina)“, kurios idėjos vėliau atsikartojo Vinco Kudirkos (1858–1899) „Tautiškoje giesmėje“. Prelegentas pažymėjo, kad reikšmingi ir kiti jo darbai, ypač sukurtos šešios pasakėčios ir 1829 m. išleistas „Trumpas pamokymas tarmės žemaičių“. 1829-aisiais jis iš savo surinktų 150 dainų spaudai parengė 30 ir jas išleido

atskira knygute. Jis pirmasis Lietuvoje pradėjo skelbti dainų natas. Renginio metu kalbėjusi Energetikų bibliotekos bibliotekininkė Vitalija Brazaitienė priminė, kad prieš 165 metus S. Stanevičius išleistame rinkinyje „Dainos Žemaičių“ rašė, kad į ją įtrauktos labai senos dainos, kurios šiais laikais itin retos, tad minėtas leidinys yra itin vertingas. Vakaro metu skambėjo S. Stanevičiaus užrašytos dainos, buvo skaitomos jo kūrinių ištraukos.

Lapkričio 22 d. 10 VŽKD narių buvo nuvykę į Žemaičių kultūros draugijos Šiaulių skyrių „Saulaukis“. Jie kartu su Šiaulių žemaičių kultūros draugijos „Saulaukis“ nariais aplankė Kryžių kalną, kuriame stovi ir 1994 m. Šv. Tėvo atsiųstas kryžius. Ekskursijos po miestą metu buvo susipažinta su restauruotomis Šiaulių bažnyčiomis. Vėliau šiauliečių surengtoje žemaitiškoje vakaronėje skambėjo žemaitiškos dainos, vyko loterija, pora suko porą, vieną žemaitišką „pasirokavimą“ keitė kitas, o praalkus visi buvo pakviesti prie židinio, kur jų laukė žemaitiškas vaišių stalas.

Gruodžio 6 d. Vilniaus universiteto S. Daukanto kiemelyje vyko Vilniaus keliautojų klubo, VŽKD, Lietuvos knygnešio draugijos renginys, skirtas Simono Daukanto mirties 130-osioms metinėms. Jo metu Vilniaus keliautojų klubo prezidentas Algimantas Jucevičius susirinkusiesiems priminė svarbiausius S. Daukanto gyvenimo ir veiklos faktus, aktorius Laimonas Noreika (1926–2007) perskaitė ištraukų iš S. Daukanto darbų, kuriuose jis rašo apie kalbos grožį, o VŽKD folkloro ansamblis padainavo S. Daukanto užrašytų dainų. Renginio dalyviai Simono Daukanto ažuolą apjuosė Lietuvos knygnešio draugijos pirmininkės Irenos Kubilienės atneštu vainiku. Apie šį bei sukakčiai paminėti skirtus Žemaitijoje vykusius renginius 1994 m. gruodžio mėnesį laikraštyje „Tiesa“ išspausdintame straipsnyje „Simonui Daukantui atminti“ informaciją pateikė Rūta Šaltenytė.

Gruodžio 20 d. vyko VŽKD penktasis adventinis kultūros vakaras. Jame dalyvavo, adventines dainas dainavo Vilniaus folkloro ansamblis „Ūla“, VŽKD folkloro ansamblis ir visi kiti renginio dalyviai. Jo metu Kalėdų puokštelėmis, varpeliais buvo pagerbti aktyviausi draugijos senbuviai – keramikė Genė Jacėnaitė, radijo žurnalistė Jūratė Grabytė, kompozitorius Jurgis Gaižauskas, jo žmona Zofija Gaižauskienė (1928–2008) ir draugijos pirminin-

Simono Daukanto knygos „Būdas senovės lietuvių kalnėnų ir žemaičių“ (Vilnius, 1993) viršelis

kas Jonas Srėbalius, anuomet vadintas Vilniaus žemaičių pavieto maršalka. Apie Kūčių ir Kalėdų papročius vakaro metu kalbėjo Stasys Kavaliauskas. Didelio pasisekimo sulaukė kalbininkas prof. Aleksas Girdenis, paskaitęs savo žemaitiškai parašytų eilėraščių bei užrašytą ūkininkės pasakojimą apie vaikų auginimą. Vakaro organizatoriai papasakojo, koks turėtų būti Kūčių stalas ir pakvietė visus paragauti žemaitiškų patiekalų, kuriuos specialiai šiam renginiui paruošė VŽKD nariai.

Apie šį Vilniaus žemaičių kultūros vakarą laikraštyje „Tiesa“ buvo išspausdinta Juliaus Kontrimo (Norkevičiaus) žinutė „Senbuviams – varpelis“.

1995 METAI

Sausio 12 d. pirmą kartą tais metais į būrį susirinkę žemaičiai aptarė artimiausius veiklos planus. Buvo nutarta surengti susitikimus su Žemaičių aka-

(Nukelta į 44 p.)

Iš kairės: dailininkas Pranciškus Gerlikas savo kūrybinių parodoje ir poetė, aktorė, pedagogė Marija Meilė Kudarauskaitė Vilniaus žemaičių kultūros draugijos renginyje. Fotografai nežinomi. Fotoreprodukcijos iš RKIC archyvo

demijos, Vytautų klubo nariais, pasikviesti į svečius iš Mažeikių kilusią Lietuvos kino kronikos redaktore ir režisierę Bytautę Pajėdienę (1929–2015). Buvo aptartos ir galimybės gerinti VŽKD folkloro ansamblio veiklą. Po susirinkimo draugijos nariai patraukė į Nepriklausomybės aikštę, kur tą vakarą buvo uždegti 1991-ųjų sausio 13-osios aukų atminimui skirti laužai.

Sausio 14 d. laikraštyje „Tiesa“ buvo išspausdintas Jūros Baužytės tekstas „Žemaičių pavietas Vilniuje“. Jame pateikta trumpa šio pavieto (VŽKD) istorija, pažymint, kad pavietas pradėjo veikti anksčiau 1989 m. pavasarį.

Sausio 17 d. VŽKD svečias buvo Vilniaus dailės akademijos prorektorius, Žemaičių akademijos rektorius dr. Adomas Butrimas, susirinkusiesiems papasakojęs apie Žemaičių akademijos veiklą. Jis pažymėjo, kad Žemaičių akademijos įkūrimo idėją pirmieji pradėjo kelti Žemaičių vyskupas Motiejus Valančius (1801–1875), istorikas, rašytojas Simonas Daukantas ir jų bendraminčiai, o dabar veikiančios Žemaičių akademijos ištakos – 1987 m. pradėtos rengti konferencijos, skirtos žemaičių krašto istorijos tyrinėjimams. Pranešėjas pažymėjo, kad Žemaičių akademijos pagrindinės veiklos kryptys yra knygų leidyba, istorinių šaltinių kaupimas, parodų rengimas, iškilų žemaičių ir šio krašto istorinių vietų atminimo įamžinimas. Akademija dirba bendradarbiaudama su Žemaičių kultūros draugija.

Renginio metu kalbėjusi poetė ir aktorė Marija Meilė Kudarauskaitė aktualizavo varganą Nasrėnuose (Kretingos r.) veikiančio M. Valančiaus gimtinės muziejaus būklę. Buvo tartasi, kaip VŽKD

galėtų prisidėti, kad muziejuje padėtis pagerėtų.

Vakaras užbaigtas tradicine žemaitiška vakarone, kurioje šį kartą grojo keturi muzikantai, tarp jų ir kompozitorius, pedagogas, pirmasis VŽKD ansamblio vadovas Ipolitas Petrošius. Šio renginio išsamų aprašą VŽKD „Metraštyje“ pateikė draugijos narys žurnalistas Stasys Štikelis (1930–1999).

Vasario 14 d. vyko VŽKD kultūros vakaras, kurio metu Vilniaus žemaičių svečiai buvo „Vytautų klubo“ nariai. Jo metu klubo prezidentas Vytautas Jurgutis (1930–2013) papasakojo, kokie yra jų klubo veiklos pagrindiniai tikslai ir svarbiausios kryptys. Šis 50 narių vienijantis klubas įkurtas 1990 m., kai Kaune buvo pastatytas paminklas Vytautui Didžiajam (apie 1350–1430). Klubo nariai kartu švenčia Vytautines. Jų metu vaišinamasi Vytauto Didžiojo mėgtu midumi, žaidžiama šachmatais (žinoma, kad šiam žaidimui Vytautas buvo neabejingas). Renginio pabaigoje, kaip tai įprasta, visi susirinkusieji buvo pakviesti į žemaitišką vakaronę.

Vasario 18 d. VŽKD kultūros vakaras vyko Vilniaus Mokslininkų rūmuose. Jo metu dailininkas Pranciškus Gerlikas (1940–2020) papasakojo apie savo kūrybą, rašomą knygą, kuriame dėmesys koncentruojamas žmogaus ir kosmoso sąveikai. Vakaro metu apie lietuviškos aviacijos problemas, dalyvavimą aukštojo pilotažo pirmenybėse kalbėjo žemaitis lakūnas, pasaulio aviatorių vicečempionas Jurgis Kairys. Vakaras užbaigtas žemaitiška vakarone.

Vasario 28 d. Vilniaus mokytojų namų kieme lyje VŽKD nariai ir jų bičiuliai, užsidėję žemaitiškas ličynas, dalyvavo čia vykusiame Užgavėnių baliuje. Tą vakarą čia buvo sudeginta visų žiemos

Iš kairės: Vilniaus žemaičių kultūros draugijos pirmosios folkloro grupės vadovas – pedagogas ir kompozitorius Ipolitas Petrošius. Nuotrauka iš VŽKD metraščio; dailininkės Genės Jacėnaitės prisiminimų knygos „Kas lieka širdyje...“ (Vilnius, 2016) viršelis

negandų simbolis Morė, skambėjo Užgavėnių dainos, buvo šokama. Netrūko ir žaidimų bei vaišių – karštos, kvapnios arbatos ir blynų. Renginį vedė VŽKD pirmininkas (Vilniaus žemaičių pavieto maršalka) J. Srėbalius.

Kovo 1 d. Tautodailininkų sąjungos Vilniaus bendrijos salone, kuris tais metais veikė Vytenio gatvėje, buvo atidaryta Sausio 13-osios vidurinės mokyklos mokytojos Julijos Kaunienės ir žemaitės žurnalistės Birutės Stanislaus Vaisietienės (1933–2000) kelerių paskutiniųjų metų kūrybos paroda. Joje buvo eksponuojami medžio drožiniai ir mezginiai bei batikos darbai. Apie tai spaudoje 1995 m. kovo 9 d. buvo paskelbta Algimanto Žižiūno žinutėje „Dviejų tautodailininkų paroda“.

1995 m. kovo mėnesio pradžioje Vilniuje vykusioje miesto šeimų šventėje „Graži mūsų šeimynėlė-95“ VŽKD atstovavo Vilniaus žemaičių pavieto maršalka J. Srėbalius.

Kovo 14 d. Vilniuje buvo atidaryta septintoji

dailininkės keramikės, VŽKD narės Genės Jacėnaitės kūrybos paroda. Ta proga ją gražiai pasveikino kolegos, kūrybos gerbėjai, VŽKD nariai.

Kovo 21 d. VŽKD kultūros vakaro pagrindinis svečias ir pranešėjas buvo iš Skuodo rajono Šauklių kaimo kilęs etnologas prof. Vacys Milius (1926–2005). Renginio metu jis papasakojo apie žemaičių valgių savitumą, tyrinėtojus bei jų paskelbtus darbus.

Apie išlikusius senuosius Velykų papročius renginio metu įdomios informacijos pateikė kraštotyrininkas ir archeologas Vytautas Musteikis.

Daug aplodismentų tą vakarą sulaukė renginyje dalyvavęs ir keletą žemaitiškų eilėraščių perskaitęs Vilniuje gyvenantis respublikinio moksleivių skaitovų konkurso laureatas Vitalijus Ruika.

Gegužės 20 d. „Lietuvos laikraštyje“ buvo paskelbtas straipsnelis „Uns mane myl, aš jį taip pat“ bei graži spalvota aktyvių VŽKD narių – kompozitoriaus Jurgio Gaižausko ir jo žmonos Zofijos nuotrau-

(Nukelta į 46 p.)

Centre – Morta Baužienė. Bonifacio Vengalio nuotrauka

ka. Publikacijoje pasakojama apie J. ir Z. Gaižauskų auksines vestuvių metines. Sukakties proga juos nušėbino ir nudžiugino VŽKD nariai. Tą dieną būrelis žemaičių, pasipuošę tradiciniais žemaitiškais rūbais, susirinko prie Vilniaus arkikatedros ir čia jubiliumus pasveikino žemaitiškais dainomis bei jiems padovanavo didžiulį šventinį pyragą.

Gegužės 20 d. Verkių dvaro parke vyko VŽKD gegužinė. Apie šį renginį laikraštyje „Diena“ gegužės 26 d. (Nr. 114) išspausdinta Rūtos Šaltenytės informacija. Verkiuose VŽKD nariai ne tik linkminosi, bet ir susipažino su Verkių dvaro sodyba (ekskursiją vedė Mokslininkų namų direktorius T.Urbaitis), apžiūrėjo rūmuose veikiančią dailininko Pranciškaus Gerliko kūrinių parodą. Gegužinę jos dalyviai užbaigė Verkių rūmų menėje.

1995 m. pavasarį būrys VŽKD narių vėl dalyvavo ekskursijoje po Architektūros muziejų. Jos metu muziejaus direktorė VŽKD narė Morta Baužienė atvykusiųjų supažindino su čia veikiančia nauja paroda, kurioje buvo eksponuojami visi Lietuvos valdovų rūmų atstatymo konkurso projektai ir kiti architektų darbai. Vėliau draugijos nariai apsilankė Vilniaus bernardinų bažnyčioje ir vienuolyne, kur sužinojo daug įdomaus apie šių sakralinių objektų istoriją bei architektūrą.

Birželio 18-osios pavakary, nuo 17 val., Vilniaus S. Daukanto aikštėje vyko Vilniaus mokytojų namų ir VŽKD (Vilniaus žemaičių pavieto) vėliavos šventė, į kurią iš anksto buvo kviečiami dalyvauti Lietuvos etnografinių regionų atstovai,

pasipuošę tradiciniais rūbais. Kvietimą priėmė ir renginyje dalyvavo Savanoriškos krašto apsaugos tarybos (SKAT) dūdų orkestras, jonkelius šoko devyni folkloro ansambliai.

Šio renginio metu išryškėjo prasidėję nesutarimai VŽKD viduje. Daugelis draugijos narių liko nepatenkinti, kad nebuvo pakviesti dalyvauti draugijos vėliavos pašventinime, kuris vyko Vilniaus Šv. Petro ir Povilo bažnyčioje (šventinime dalyvavo tik draugijos vadovas J. Srėbalius ir dar du kiti draugijos nariai) ir kad kunigas J. Skarbaliaus prašymu vėliavos globėju paskyrė Šv. Joną.

Rugsėjo 20 d., po vasaros atostogų į pasitarimą susirinkęs būrelis VŽKD valdybos ir kitų draugijos narių aptarė būsimus darbus. Tariantis draugijos įstatų priėmimo klausimais pasitarimo dalyvių nuomonės stipriai išsiskyrė. J. Srėbalius pasipriešino draugijos valdybos narių siūlymui pakoreguoti dalį iš anksto jo iniciatyva parengtų draugijos įstatų ir kategoriškai pareiškė, kad Vilniaus miesto savivaldybei tvirtinti jis pateiks tokius įstatus, kokie yra parengti, t. y. kad niekas juose nebus keičiama. Valdybos nariai Juozas Elekšis (1931–2022), Genė Jacėnaitė, Dalia Dirgėlienė, Julius Norkevičius, Genovaitė Lasauskienė (1927–2020) ir kiti pasitarimo dalyviai (Morta Baužienė, Jūra Baužytė pasipriešino J. Srėbaliaus sumanymui naują draugijos (tada vadinta pavietu) valdybą išrinkti draugijos konferencijoje, kurią jis artimiausiu metu planavo surengti restorane „Bočiai“. Jie pažymėjo, kad draugijos valdyba turi būti išrinkta, įstatai svarstomi ir priimami oficialiame visuotiniame draugijos narių susirinkime, o ne restorane, kur renginio metu bus ne tik VŽKD narių. J. Srėbalius laikėsi savo ir pareiškė, kad įstatai bus priimti restorane, net ir tuo atveju, jei konferencijoje dalyvaus tik 3 draugijos nariai...

Rugsėjo 24 d. į Vilniaus restoraną „Bočiai“ (Šv. Ignoto 4/3) susirinkus vos dvidešimčiai VŽKD narių, nors draugijos veikloje jų tais metais aktyviai dalyvavo kelis kartus daugiau, buvo paskelbta, kad vyksta VŽKD konferencija. Renginio metu kalbėjo kalbininkas prof. Zigmas Zinkevičius (1925–2018), Lietuvos Respublikos Seimo narys Valdemaras Katkus. Po vaišių ir šokių renginyje dalyvavusiems žemaičiams buvo išdalinti rinkimų

biuleteniai. Draugijos narys J. Norkevičius pareiškė norą pasisakyti dėl organizuojamų rinkimų, tačiau J. Srėbalius jam mikrofono nesuteikė, atseit, nėra ko diskutuoti, nes rinkimai įvyko. Toks draugijos vadovo elgesys daugelį renginyje dalyvavusių VŽKD narių papiktino ir jie iš konferencijos išėjo renginiui dar nepasibaigus.

Spalio 12 d. VŽKD valdybos nariai Genė Jacėnaitė, Juozas Elekšis, Julius Norkevičius, Jūratė Grabytė ir būrys kitų draugijos narių (Tamara Eugenija Arnastauskienė, Zofija Elekšienė, Juozas Macas, Jūra Baužytė, Dalia Kaminskienė, Morta Baužienė, taip pat ir Žemaičių kultūros draugijos narė, žurnalo „Žemaičių žemė“ redaktorė ir Vilniuje veikiančio Žemaičių kultūros draugijos informacinio centro vadovė Danutė Mukienė) susirinko pasitarti, kaip toliau reikėtų organizuoti VŽKD veiklą, nes Vilniaus žemaičiams gresia skilimas. Prieita išvados, kad VŽKD skilimas neįvyko, o J. Srėbalius ėmėsi kurti naują organizaciją. Pasitarimo metu nutarta visus aktualius draugijos organizacinius klausimus aptarti spalio mėnesio trečiąjį antradienį pranuojamame surengti draugijos išplėstiniame valdybos posėdyje.

Spalio 14 d. įvyko VŽKD išplėstinis valdybos posėdis, kuriame dalyvavo 14 narių: Jūratė Grabytė, Dalia Kaminskienė, Julius Norkevičius, Juozas Macas, Dalia Dirgėlienė, Jūra Baužytė, Vitalija Brazaitienė, Tamara Eugenija Arnastauskienė, Juozas Elekšis, Morta Baužienė, Zofija Elekšienė, Danutė Mukienė, S. Orlovskienė, Genė Jacėnaitė. Susirinkimo metu nutarta:

1. Rugsėjo 24 d. „Bočių“ restorane įvykęs žemaičių susirinkimas nelaikytinas Žemaičių kultūros draugijos Vilniaus skyriaus konferencija, nes nebuvo draugijos narių kvorumo, veiklos ataskaitos ir įstatų svarstymo.

2. Draugijos valdybos nariai (tada vadinti Vilniaus žemaičių pavieto soulininkais) šiai konferencijai vienbalsiai nepritarė, VŽKD įstatus priėmė ne draugijos nariai, o kiti renginyje dalyvavę asmenys.

3. J. Srėbalius pateiktus VŽKD įstatus yra pagrindas vertinti kaip bandymą įkurti naują draugiją.

4. VŽKD veiklą tęsti iki naujų rinkimų, vadovaujantis Žemaičių kultūros draugijos įstatais.

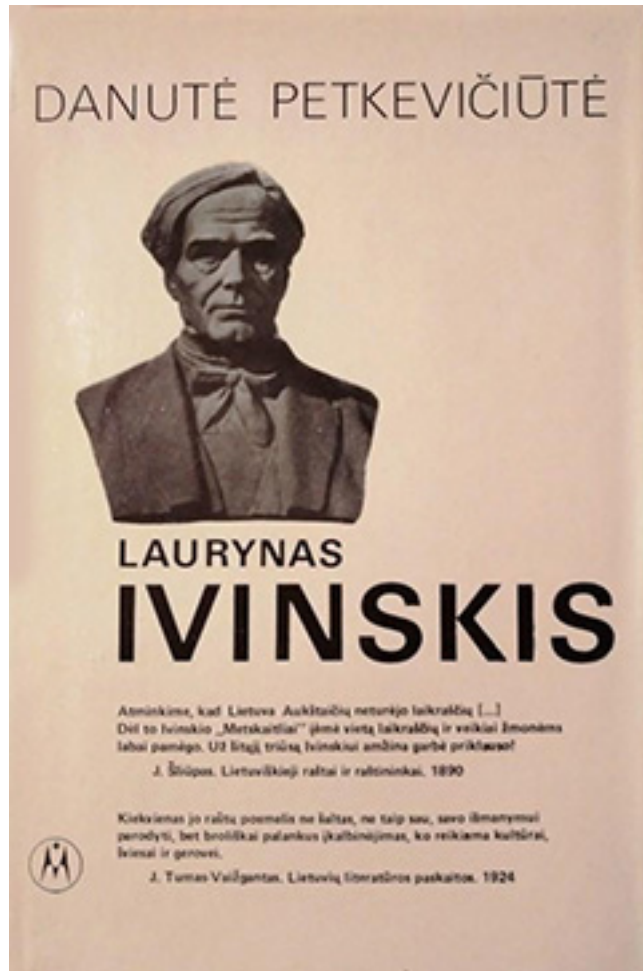
5. Taryba įpareigoja J. Norkevičių parengti VŽKD praėjusių metų veiklos ataskaitą.

Daugelį metų sales, kuriose vykdavo Vilniaus žemaičių kultūros draugijos renginiai, puošė draugijos narė gydytoja Dalia Kaminskienė. Nuotrauka iš VŽKD metrašcio

Spalio 17 d. įvykusiame Vilniaus žemaičių kultūros draugijos susirinkime dalyvavo didžioji dalis aktyviausių VŽKD narių, iš Telšių atvykęs Žemaičių kultūros draugijos pirmininkas Stasys Kasparavičius, šios draugijos prezidiumo narė, žurnalo „Žemaičių žemė“ redaktorė D. Mukienė. Pirmininkavo J. Norkevičius, Vitalija Brazaitienė ir Genė Jacėnaitė. Kalbėjo Morta Baužienė, Genovaitė Lausauskienė, Juozas Elekšis, Stasys Štikelis, Jonas Srėbalius, Stasys Kasparavičius, Danutė Mukienė, ir keletas kitų susirinkimo dalyvių. Susirinkimo metu buvo padėkota J. Srėbaliui už laiką, skirtą draugijos vadovavimui ir pasakyta, kad toliau draugijai vadovaus artimiausiu laiku demokratiškai išrinktas naujas vadovas. J. Srėbalius su tuo nesutiko, pasakė, kad jis yra teisėtas draugijos pirmininkas ir iš šių pareigų nesitrauks. Vis dėlto susirinkimas priėmė nutarimą, kad iki Žemaičių kultūros draugijos suvažiavimo

(Nukelta į 48 p.)

Danutės Petkevičiūtės knygos „Laurynas Ivinskis“ (Vilnius, 1988) viršelis

Vilniaus skyriui vadovaus ne J. Srėbalius, o Vilniaus žemaičių kultūros draugijos taryba, o kito susirinkimo metu bus išrinkti delegatai į Žemaičių kultūros draugijos suvažiavimą.

Lapkričio 9 d. Vilniaus mokytojų namuose vykusio VŽKD kultūros vakaro svečias buvo Telšių Žemaitės dramos teatro kolektyvas, kuris lapkričio 10–11 dienomis rodė spektaklius Lietuvos valstybinio akademinio dramos teatro Mažajoje salėje (čia žiūrovai pamatė šio teatro pastatytą Žemaitės komediją „Piršlybos“, T. Viljamso „Pasmerktus namus“ (rež. Laima Adomaitienė) ir D. Psafos „Reikia melagio“ (rež. Kastytis Brazauskas). VŽKD vakaro metu teatras parodė žemaitiškos poezijos spektaklį „Žemaitėškė žuodė paukštelės čiolb“ (rež. Laimutė Pocevičienė), pastatytą pagal kūrinius, kurie tuo metu jau buvo įtraukti į žurnalo „Žemaičių žemė“ redakcijoje spaudai rengiamą žemaitiško poezijos knygą „Sava muotinu kalbo“. Pasibaigus spektakliui,

telšiškiai kartu su Vilniaus žemaičiais buvo pakviesti į Vilniaus mokytojų namų Mažąją salę, kur vyko žemaitiška vakaronė. Jos metu grojo net 7 muzikantai.

Lapkričio 21 d. įvykusiame VŽKD aktyvo pasitarime buvo svarstomi naujieji draugijos įstatai, o vėliau apie 60 Vilniaus žemaičių susirinko į kultūros vakarą, skirtą istorikui Laurynui Ivinskiui (1810–1881), kurio 185-osios gimimo metinės buvo pažymimos 1995-aisiais. Apie L. Ivinskį ir jo svarbiausius darbus renginio metu išsamiai papasakojo istorikė Danutė Petkevičiūtė-Labanauskienė ir kalbininkas Vytautas Vitkauskas (1935–2012). Koncerto metu moksleiviai ir Šaulių organizacijos nariai padainavo patriotinių dainų.

Gruodžio 9-osios pavakary Lietuvos rašytojų rūmuose vyko žemaičių poeto, prozininko ir vertėjo bei pedagogo Stasio Anglickio (1905–1999) 90-mečiui skirtas renginys. Jo metu kalbėjo literatūrologas Vytautas Kubilius (1926–2004), poeto eiles skaitė aktorė Gražina Urbonaitė, dainavo žemaičių studentų merginų ansamblis (vad. Loreta Mukaitė) ir saviveiklininkai, atvykę iš Šiaulių. Vakara vedė literatūros kritikas Valentinas Sventickas. Vilniaus žemaičių vardu jubiliatą pasveikino Dalia Dirgėlienė, Genė Jacėnaitė ir Stasys Štikelis.

Gruodžio 27-ąją, trečiąją Kalėdų dieną, VŽKD kultūros vakaro organizatoriai susirinkusiuosius Vilniaus mokytojų namuose pakvietė prie šventinio Kalėdų vaišių stalo. Renginio metu visus su šventėmis pasveikino draugijos valdybos narys J. Norkevičius. Apie Tarpušventį, jo reikšmę ir šio laikotarpio tradicijas papasakojo etnografas prof. Vacys Milius. Vakaronės metu grojo Jurgis ir Zofija Gaižauskai, savo dailės kūrinius susirinkusiuosius nudžiugino dailininkas Adolfas Šaulytis.

1996 METAI

1996-aisiais Vilniaus žemaičių draugija oficialiai buvo pradėta vadinti Vilniaus žemaičių kultūros draugija. Ji veikė Žemaičių kultūros draugijos Vilniaus skyriaus teisėmis. Anksčiau ji buvo vadinama Vilniaus žemaičių pavietu.

Sausio 6 d. Telšiuose įvyko Žemaičių kultūros draugijos trečiasis suvažiavimas, kuriame dalyvavo Vilniaus žemaičių kultūros draugijos aktyvas – Vitalija Brazaitienė, Danutė Mukienė, Julius Norke-

vičius, Dalia Dirgėlienė, Genovaitė Lasauskienė, Algirdas Končius (1915–2006), Juozas Elekšis, Irena Rudienė, Jurgis ir Zofija Gaižauskai, Stasys Kašauskas, Jūratė Grabytė. Straipsnį apie šį suvažiavimą paskelbė laikraštis „Diena“.

Sausio 16 d. į Vilniaus mokytojų namus susirinkę VŽKD nariai gražiai paminėjo poeto, prozininko, vertėjo ir pedagogo Stasio Anglickio 90 metų jubiliejų. Pats S. Anglickis dėl pablogėjusios sveikatos renginyje nedalyvavo. Jam atstovavo jo sūnus Rimantis Anglickis. Renginio metu studentė Loreta Mukaitė ir pedagogė Irena Rudienė žemaitiškai skaitė naujausio S. Anglickio romano „Čiupikai“ ištraukas bei S. Anglickio žemaitiškus eilėraščius.

Vasario 20-ąją VŽKD nariai, kas pasipuošę žemaitiškais ličynomis, kas ir be jų, rinkosi į Užgavėnių šventę. Tie, kas kaukių neturėjo, jų galėjo gauti iš Užgavėnėms daug jų pagaminusios dailininkės Genės Jacėnaitės. Tą dieną visą popietę Viliuje netrūko šurmulio, dainų ir išdaigų ir blynų. Na o vakare, kaip ir pridera, balių surengė Užgavėnių persirengėliai (žemaičių „žydėliai“).

Kovo 19 d. įvyko VŽKD ataskaitinis-rinkiminis susirinkimas. Jo metu išrinkta nauja draugijos taryba. Jos nariais tapo Genė Jacėnaitė, Dalia Dirgėlienė, Julius Norkevičius, Danutė Mukienė, Tamara Eugenija Arnastauskienė, V. Čepienė, Stasys Kavaliauskas, Romualdas Grigalis, Genovaitė Lastauskienė, o į Revizijos komisiją išrinkti Danutė Bartkienė, Dalia Lapinienė ir Juozas Macas. Draugijos pirmininke patvirtinta Dalia Dirgėlienė. Susirinkimo metu draugijos garbės narių vardai suteikti rašytojui, vertėjui ir pedagogui Stasiui Anglickiui ir alpinistui Vladui Vitkauskui.

Balandžio 9-ąją Vilniaus mokytojų namuose vykęs Šv. Velykoms skirtas VŽKD vakaras sutraukė itin didelį būrį sostinės žemaičių. Vaišių stalas buvo nukrautas pyragais, margučiais, kitais skanumynais. Susirinkusiuosius vėl linksmino net 7 muzikantai. Vaikai rideno margučius, suaugusieji tarpusavyje bendravo, šoko ir dainavo.

Balandžio 16-ąją vyko kultūros vakaras „Jurgis Pabrėža – talentingasis žemaitis“. Jo metu su darbščiojo gamtininko, švietėjo, etnografo, terminologo, vienuolio Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos (1771–1849) gyvenimu ir darbais supažindino mokslų

Stasys Anglickis 1927 m. Fotografas nežinomas. Nuotrauka iš Maironio lietuvių literatūros muziejaus rinkinių

daktarės Živilė Lazauskaitė ir Laima Gylienė, taip pat ir draugijos pirmininkės pavaduotojas Stasys Kavaliauskas bei VŽKD folkloro ansamblio vadovė Vitalija Brazaitienė. Jos vadovaujamas ansamblis renginio metu kartu su visais dalyviais traukė senąsias tradicines žemaičių krašto dainas. Tekstas apie šį VŽKD kultūros vakarą balandžio mėnesį buvo paskelbtas laikraštyje „Lietuvos aidas“.

Gegužės 21 d. vykęs VŽKD kultūros vakaras buvo skirtas Vilniuje gyvenantiems žemaičiams rašytojams. Jų į renginį atėjo daugiau negu 30, tarp jų ir Romualdas Granauskas (1939–2014), Juozas Aputis (1936–2010), Petras Dirgėla (1947–2015), Egidijus Aleksandravičius, Danielius Mušinskas, Vacys Reimeris (1921–2017), Stasys Žlibinas. Kalbėjusieji trumpai papasakojo apie save, skaitė savo kūrinių ištraukas, pasidžiaugė, kad buvo pakviesti į tokią žemaičių šeimą. Renginio metu veikė naujai išleistų žemaitiškai parašytų knygų mugė, koncertavo Akademinio žemaičių jaunimo korporacijos „Samogitia“ folkloro ansamblis „Virvytė“ (vad. Lo-

(Nukelta į 50 p.)

Stasys Kavaliauskas Vilniaus žemaičių kultūros draugijos renginyje. Nuotrauka iš VŽKD metraščio

reta Sungailienė). Vakarų metu susirinkusiesiems redaktorė Danutė Mukienė pristatė naujausią kultūros, istorijos ir švietimo žurnalo „Žemaičių žemė“ numerį, alpinistas Vladas Vitkauskas visus pakvietė dalyvauti liepos 13 d. organizuojamame didžiajame žemaičių kopime į Medvėgalio kalną.

Na o vakaronės metu, pasivaikšius putojančiu alučiu, virtais žirniais su spirgučiais, kepta duona su česnakais, įvairiais žemaičių mėgstamais patiekalais, visi gražiai bendravo, šoko ir dainavo.

Šis renginys buvo plačiai nušviestas periodinėje spaudoje, apie jį kalbėta tarp žemaičių itin populiarioje Lietuvos radijo II programos laidoje „Būds žemaičių“ (redaktorė ir vedėja VŽKD narė Jūratė Grabytė), kuri vyko gegužės 17 dieną.

Birželio 4-osios VŽKD kultūros vakaro svečiai buvo humanitarinių mokslų daktarai žemaičiai Donatas Sauka (1929–2015), Vytautas Vitkauskas (1935–2012), Algirdas Šešelgis bei Žemaitės „Raštų“ pirmojo tomo leidėjai – leidyklos „Žara“ darbuotojai. Jie informavo, kad knyga išleista 5 000 egz. tiražu. Atsižvelgus į tai, kad iki šiol leidžiant Žemaitės kūrinius jie būdavo stipriai redaguojami, nepalikant autentiškos Žemaitės raštų kalbos, šį kartą, rengiant spaudai „Raštus“, tekstai buvo rengiami pagal išlikusius rašytojos rankraščius, siekta palikti kiek tai įmanoma autentiškesnį tekstą, t. y. į rašytojos kūrinius grąžinta daug to, kas iš jų yra buvę leidėjų išbraukta anksčiau. Vakarų metu pranešta, kad jau yra spaudai parengti ir dar du Žemaitės „Raštų“ tomai (II ir III), spaudai rengiama ketvirtoji knyga.

Straipsnis „Ji išskleidė kalbą kaip skepetą...“, ku-

riame rašoma apie šį VŽKD vakarą, buvo paskelbtas laikraštyje „Tiesa“ birželio 7 d. (jį Birutės Jūronytė slapyvardžiu pasirašė Jūra Baužytė).

Liepos 13-ąją, Durbės mūšio dieną, VŽKD nariai ir minios kitų žemaičių bei jų prietelių iš visų Lietuvos vietų susirinko Medvėgalio kalno papėdėje (Šilalės r.), kad priekyje žengiančiam į aukščiausius pasaulio viršukalnes užkopusiam Vladiui Vitkauskui, plazdant Žemaitijos vėliavai, šturmuotų aukščiausią Žemaitijos kalną (aukštis 234 m). Kalnas buvo įveiktas. Užkopus ant jo, po oficialių kalbų ir palinkėjimų žemaičiams būti tokiems pat stipriems, kaip ir Durbės mūšio metu, vyko didžiulė žemaičių gegužinė, koncertavo šiauliškių kapela „Jonis“ (vadovas Pranciškus Trijonis), kurio įkūrėjai – žemaičiai broliai Trijoniai. Šios šventės viena pagrindinių organizatorių buvo VŽKD narė, Žemaičių kultūros draugijos informacinio centro vadovė, žurnalo „Žemaičių žemė“ redaktorė Danutė Mukienė. Renginys buvo plačiai nušviestas liepos 15 d. laikraštyje „Lietuvos rytas“ išspausdintoame Petro Dargio straipsnyje „Po didžiųjų kalnų – Medvėgalio šturmas“.

Po vasaros atostogų VŽKD nariai vėl susirinko į būrį rugsėjo 17-osios pavakary. Šį kartą jų svečiai buvo didelė, graži, muzikuojanti iš Pavandenės krašto (Telšių r.) atvykusi Nijolės Rekašiūtės šeima – Eglė, Monika, Adomas ir Vilija. Visi jie studijuoja arba propaguoja muziką. Iš šios giminės yra kilęs kompozitorius Antanas Rekašius (1928–2003).

Renginio metu savo eiles skaitė, klausytojų garsių aplodismentų sulaukė Nijolė Rekašiūtė.

Alpinistas V. Vitkauskas ir keletas kitų draugijos narių pasidalino įspūdžiais iš liepos 13 d. vykusio renginio – Medvėgalio kalno šturmo, skirto Durbės mūšio dienai pminėti.

Rugsėjo 21 d. VŽKD nariai dalyvavo paminklo Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Gediminui atidengimo Vilniaus Katedros aikštėje renginyje.

Spalio 5 d. Ažuolyno globos bendrija, Lietuvos 1941 m. sukilėlių sąjunga ir VŽKD surengė bendrą išvyką į Tautinį azuolyną Ožkabaliuose (Vilkaviškio r.). Visi atvykusieji čia sodino medelius, tvarkė azuolyną ir gražiai pagerbė Lietuvos patriarcho, etnografo ir religijotyrininko Jono Basanavičiaus (1851–1927) premijos laureato Norberto Vėliaus (1938–1996) atminimą, jo garbei pasodino tris

ąžuoliukus. Ta proga kalbėjo Lietuvos etnologas, folkloristas, religijotyrininkas Jonas Trinkūnas (1939–2014), Ažuolyno globos bendrijos pirmininkas Vitalijus Stepulis. Sodinant medelius dalyvavo ir N. Vėliaus našlė Ramunė Vėliuvienė. Tradiciniais žemaičių kostiumais pasipuošę Vilniaus žemaičiai, pagerbdami VŽKD veikloje dalyvavusio N. Vėliaus atminimą, Tautiniame ąžuolyne padainavo N. Vėliaus mėgtą dainą „Dagilėlis“ ir keletą kitų žemaitiškų dainų. Renginyje dalyvavo ir poetas Justinas Marcinkevičius.

Grįždami į Vilnių išvykos dalyviai aplankė Vilkaviškį, jo centrinėje aikštėje neseniai pastatytą paminklą Jonui Basanavičiaus.

1996 m. spalio 18 d. laikraštyje „Apžvalga“ buvo išspausdintas Jūros Baužytės straipsnis „Trys ąžuolai žemiečiui N. Vėliui“, iliustruotas puikiomis nuotraukomis.

Lapkričio 25 d. VŽKD kultūros vakaras buvo skirtas Žemaičių kunigaikštystės paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose 555-osioms metinėms. Draugijos svečias buvo jau keletą metų Lietuvoje gyvenantis, lietuviškai neblogai pramokęs Klaipėdos universitete dirbantis anglas istorikas Rovelis Stivenas ir tame pačiame universitete dirbantis iš Telšių kilęs istorikas, vienas iš Žemaičių kultūros draugijos steigėjų Vacys Vaivada. Apie šį renginį laikraštyje „Voruta“ gruodžio 14 d. išspausdintoje žinutėje „Kai žemaičiams

Nuotraukoje dešinėje: 1996 m. gruodžio 27 d. vykusiame Vilniaus žemaičių kultūros draugijos renginyje jo dalyviai „Ilgiausių metų“ gieda prof. Vaciu Miliui. Nuotrauka iš VŽKD metraščio

1996 m. liepos 13 d. ant Medvėgalio kalno (Šilalės r.). Kairėje – alpinistas Vladas Vitkauskas. Prie mikrofono kalba Žemaičių kultūros draugijos pirmininkas Stasys Kasparavičius. Fotografas nežinomas. Nuotrauka iš RKIC archyvo

Grupė 1996 m. spalio 5 d. Tautiniame ąžuolyne Ožkabaliuose (Vilkaviškio r.) medelius sodinusių Vilniaus žemaičių ir kitų išvykos dalyvių. Juozo Elekšio nuotrauka

1997 m. kovo 10 d. Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje buvo atidaryta alpinisto Vlodo Vitkausko fotografijų paroda

buvo suteiktos privilegijos“ paskelbė Jūra Baužytė. Tą pačią dieną būrys žemaičių, pasipuošę tradiciniais kostiumais, apsilankė Vilniaus Šv. Pilypo ir Jokūbo banyčioje, čia išklausė Šv. Mišių, aukotas už mirusius kraštiečius, pagiedojo giesmų iš „Žemaičių Kalvarijos Kalnų“.

Gruodžio 27-ąją surengtame VŽKD kalėdiniame renginyje buvo giedamos kalėdinės giesmės, apdovanojami aktyviausi draugijos nariai, vyko vaišės. Vakaro metu gražiai pagerbtas etnologas ir VŽKD įkūrimo iniciatorius Vacys Milius, kuriam gruodžio 8 d. sukako 70 metų. Ta proga skambėjo ir „Ilgiausių metų“.

1997 METAI

1997 m. Vilniaus žemaičių kultūros draugijos „Metraščių“ rašė Julius Norkevičius, Stasys Štikelis ir Jūra Baužytė. Nuo 1997 m. gruodžio mėnesio „Metraščių“ šeimininke tapo dr. Tamara Eugenija Arnastauskienė. Tais metais VŽKD „Metraščių“ jau buvo

ilustruojamas spalvotomis nuotraukomis, kurių autoriai – Virginija Valuckienė, Zigmas Juškevičius, Juozas Elekšis, kiti draugijos nariai.

Šiuo laikotarpiu draugijos veikloje vis aktyviu pradėjo dalyvauoti iš Tauragės kilęs tradicinės kultūros puoselėtojas, bandonininkas ir dainininkas Albinas Batavičius, be kurio muzikavimo ir dainų tais ir vėlesniais metais retas kuris draugijos renginys įvykdavo. Tarp aktyviausių narių buvo ir iš Kauno kilęs fizikas, gamtos mokslų daktaras, etnologas, mokslo istorikas prof. Libertas Klimka.

Sausio 21 d. Respublikiniuose Vilniaus mokytojų namuose įvyko VŽKD ataskaitinis susirinkimas. Tuo laikotarpiu draugijos įskaitoje jau buvo 299 nariai. Draugijos veiklos ataskaitą perskaitė Dalia Dirgėlienė. Susirinkimo metu į draugijos naująją tarybą išrinkta Genovaitė Lasauskienė, Tamara Eugenija Arnastauskienė, Dalia Dirgėlienė, Angelina Narušienė, Alfonsas Katkus, Augustinas Gudmanas, Genė Jacėnaitė, Stasys Kavaliauskas, Romas Jonas Bernotas (1941–2022). Draugijos sekretorės pareigos buvo patikėtos Danutei Bekerienei, draugijos vėliavnešiu paskirtas Juozas Elekšis. Tą dieną VŽKD pirmininke vienbalsiai išrinkta ir gražiai pasveikinta šias pareigas pradėjusi eiti D. Dirgėlienė, kuri tais metais šventė savo 50 metų jubiliejų. Ta proga jai žymus lengvaatletis, sporto organizatorius, iš Tauragės kilęs VŽKD narys Romas Jonas Bernotas (1941–2022) skyrė savo atliekamą dainą. Renginio metu buvo aptarti ir artimiausi draugijos veiklos planai.

Vasario 11 d. žemaičiai rinkosi į Užgavėnių šventę, vykusią Vilniaus mokytojų namų kiemelyje. Joje dalyvavo didelis draugijos narių būrys, tarp jų ir rašytojas, dramaturgas Eugenijus Ignatavičius (1935–2020). Renginio metu buvo gražiai pasveikinti du draugijos nariai jubiliečiai – Pijus Dambrauskas ir Zofija Elekšienė.

Kovo 10 d. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka buvo atidaryta alpinisto, VŽKD nario Vlodo Vitkausko fotografijų paroda. Renginyje dalyvavo, parodos surengimo proga V. Vitkuską pasveikino draugai, bičiuliai, VŽKD nariai. Parodoje apsilankė, jos autorių pagerbė ir meno, muzikos ir kultūros istorikas, pripažintas pirmasis atkurtos Lietuvos valstybės vadovas Vytautas Lansbergis.

Kovo 18 d. VŽKD kultūros vakaro viešnia

buvo iš Kuršėnų kilusi žymi aktorė ir režisierė Kazimiera Kymantaitė (1909–1999) ir jos dukra aktorė Agnė Gregorauskaitė (1938–2022). Renginio metu K. Kymantaitė papasakojo apie savo giminę, 1863 m. sukilime dalyvavusius senelius, apie tėvą – Kuršėnų dvaro ūkvedį ir apie savo vaikystę bei jaunystę.

Balandžio 19 d. būrys VŽKD narių dalyvavo išvykoje į Molėtų astronomijos observatoriją. Pakeliui jie aplankė Europos parką, 1618 m. pastatytą Videniškių šv. Lauryno bažnyčią, augustinjonų vienuolyną, kuriame saugomas Žemaičių vyskupo kunigaikščio Merkelio Giedraičio (1536–1609) portretas.

Gegužės 21 d. VŽKD nariai į kultūros vakarą buvo pasikvietę iš Plungės rajono Kulių miestelio kilusį žurnalistą, kino ir televizijos režisierių Vidmantą Pupluską (1940–2022). Renginio metu svečias papasakojo savo gyvenimo istoriją, kūrybą, Lietuvoje ir kitose šalyse patirtus nuotykius. Susirinkusieji su jubiliejais gražiai pasveikino draugijos narius Genovaitę Lasauskienę ir Augustiną Gudmaną.

Birželio 19 d. VŽKD pasiekė liūdna žinia – mirė draugijos narys Jonas Varkalis. Velionį pašarvojus, prie jo karsto pasipuošę tradiciniais žemaitiškais kostiumais stovėjo Vilniaus žemaičiai. Į amžino poilsio vietą J. Varkalis buvo palydėtas žemaičiams giedant giesmes.

Liepos 26 d. grupė žemaičių dalyvavo išvykoje į Telšius, kur vyko aviacijos šventė. Jos metu žiūrovus įspūdingais akrobatiniais triukais stebino žemaičiai lakūnai Jurgis Kairys ir Rolandas Paksas, tuo metu ėjęs Vilniaus mero pareigas,

1997 m. balandžio 19 d. būrys VŽKD narių dalyvavo išvykoje į Molėtų astronomijos observatoriją. Nuotrauka iš VŽKD metraščio

1997 m. liepos 26 d. grupė Vilniaus žemaičių kartu su lakūnu Jurgiu Kairiu Telšiuose vykusioje aviacijos šventėje. Nuotrauka iš VŽKD metraščio

bei dzūkas Leonas Jonis. Pakeliui išvykos dalyviai apsilankė Ariogaloje, Betygaloje, Šiluvoje, Tytuvėnuose, Luokėje, užkopė ant Šatrijos ir Džiugo kalvų, maudėsi Germanto ežere. Ant Šatrijos kalno gražiai buvo pagerbta išvykoje dalyvavusi Ona, nes liepos 26-oji – Oninių diena. Kelionės metu skambėjo dainos, grojo J. Gaižauskas ir A. Jonušas. Apie žymias vietas, kuriose buvo lankomasi, pasakojo tais metais Kultūros ministerijoje dirbęs Lietuvos kraštovaizdžio architektas Kęstutis Labanauskas. VŽKD metraštis yra iliustruotas šios kelionės nuotraukomis. Apie Telšiuose vykusį renginį 1997 m. žurnale „Mokslas ir gyvenimas“ buvo išspausdintas išsamus Juozo Elekšio tekstas „Pirmoji aviacijos šventė Žemaitijoje“, iliustruotas puikiais šio straipsnio autoriaus spalvotomis nuotraukomis.

Rugsėjo 16 d. vyko VŽKD kultūros vakaras, skirtas žemaičių ra-

(Nukelta į 54 p.)

1997 m. spalio 29 d. 75-mečio proga VŽKD nariai pasveikino akademiką Alfonsą Žilėną. Nuotrauka iš VŽKD metraščio

šytojui, VŽKD nariui Eugenijui Ignatavičiui (1935–2020), kuris renginio metu papasakojo apie savo gyvenimą ir kūrybą. Sporto organizatorius, lengvaatletis ir gitaristas Jonas Romas Bernotas informavo apie bėgimą, skirtą „Lituanica“ didvyrių Dariaus ir Girėno garbei.

Rugsėjo 17 d. su 60-mečiu asveikintas aktyvus VŽKD narys, fotografas Zigmas Juškevičius. 1997 m. Vilniaus žemaičių renginių akimirkas kartu su juo fiksuodavo ir kiti draugijos nariai, tarp jų ir Virginija Valuckienė, bei Juozas Elekšis.

Rugsėjo 19 d. gražiausios gėlės ir palinkėjimai buvo skirti aktyviam draugijos nariui etnologui Vaciuui Miliui, kuriam Katalikų mokslų akademija Šv. Jonų bažnyčioje vykusių iškilmių metu suteikė Katalikų mokslų akademijos akademiko vardą.

Rugsėjo 23 d. Vilniaus žemaičiai dalyvavo savo žemiečio dailininko ir poeto Petro Rūtės dailės darbų parodos, surengtos Mokslo ir technikos rūmuose, atidaryme ir jį tokia gražia proga pasveikino ir pagerbė fol-

1997 m. spalio mėn. pabaigoje Vilniaus žemaičiai dalyvavo poeto Henriko Nagio (1920–1996) laidotuvėse. Nuotrauka iš VŽKD metraščio

kloro ansamblio atliekamomis skambiomis žemaitiškais dainomis.

Spalio 21 d. pagal tradiciją draugijoje buvo paminėti Anapilin išėję žemaičiai. Prieš Šv. Mišias susirinkus į Šv. Jokūbo ir Pilypo bažnyčią, draugijos nariai giedojo giesmes ir „Žemaičių Kalvarijos Kalnus“. Pamokslą pasakė žemaitis vienuolis brolis Tadas.

Spalio 24 d. grupė Vilniaus žemaičių lankėsi Vilniaus universitete ir čia 60-mečio proga pasveikino savo draugijos narį kalbininką prof. Aleksandrą Girdenį. Jį folkloro ansamblis „Tyklė“ (vadovė Vitalija Brazaitienė) nudžiugino gražiomis žemaitiškais dainomis, kurias profesorius mėgo ir pats dainuoti.

Spalio 29 d. 75-mečio proga VŽKD nariai gražiai pagerbė Akmenės valsčiaus Kivylių kaime gimusį ekonomistą, žymiausią Lietuvos finansų specialistą akademiką Alfonsą Žilėną (1921–2005).

Spalio 30 d. Vilniaus žemaičių garbės sargyba vėl stovėjo prie mirusiojo palaičių – ši kartą – prie iškilaus žemaičio poeto, Žemininko sambūrio nario Henriko Nagio (1920–1996), mirusio Monrealyje. Urna su jo palaičiais į Lietuvą buvo atvežta iš Kanados ir palaidoti Vilniaus Antakalnio kapinėse. Apie šį įvykį plačiai rašyta respublikinėje spaudoje, straipsniai buvo iliustruojami nuotraukomis, kuriose buvo užfiksuotos ir prie urnos stovinčios tradiciniais žemaičių kostiu-

mais pasipuošusios VŽKD narės Genovaitė Lasauskienė ir Dalia Dirgėlienė.

Lapkričio 18 d. Vilniaus mokytojų namuose įvyko Vilniaus žemaičių kultūros vakaras, skirtas kompozitoriaus Jurgio Gaižausko 75-mečiui.

Lapkričio 24 d. Vilniaus žemaičiai dalyvavo VŽKD nario dailininko Pranciškaus Gerliko mamos, vienos iškiliausių žemaičių tautodailininkių Petronėlės Gerlikienės (1905–1949) kūrinių parodos atidaryme.

Gruodžio 27 d. vyko VŽKD tradicinė kalėdinė vakaronė. Jos metu draugijos pirmininkė Dalia Dirgėlienė ir jos pavaduotojas Stasys Kavaliauskas papasakojo apie Kūčių ir Kalėdų papročius, ugnies reikšmę kalėdinėse apėigose. Visi įdėmiai klausėsi ir prof. Liberto Klimkos pranešimo apie Tarpušventį, ką tokiu metų laiku išdarinėja planetos ir kiti dangaus šviesuliai.

Renginyje dalyvavo ir aktoriai – televizijos laidos „Moki žodį – žinai kelią“ vedėjai Aldona Kvederaitė (1924–2012) bei ir iš Plungės kilęs VŽKD narys Karolis Dapkus (1933–2020). Jie parodė spektakliuką kalbos gryninimo tema ir sulaukė didelio žiūrovų palaikymo.

Tą vakarą buvo gražiai pagerbti, dailininkės Genės Jacėnaitės sukurtais medaliais apdovanoti aktyviausi draugijos nariai. Daug nuoširdžių padėkos žodžių sulaukė Vitalija Brazaitienė, kuri dirbdama visuomeniniais pagrindais subūrė balsingus žemaičius ir

VŽKD gyvuoja tradicija savo draugijos narius ir jos bičiulius gražių sukakčių proga pasveikinti žemaitiška daina. Nuotrauka iš VŽKD metraščio

moko juos žemaitiškų dainų.

Buvo nudžiuginti ir naujieji VŽKD nariai – jiems įteikti Žemaičių kultūros draugijos narių pažymėjimai („Žemaičių pasai“).

Šį renginį, kaip ir daugelį kitų tradicinių VŽKD kultūros vakarų, apvainikavo žemaitiškos dainos, šokiai ir žaidimai. Grojo Jurgis ir Zofija Gaižauskai, Albinas Batavičius.

1998 METAI

Sausio 3 d. Vilniuje veikiančiuose Mikalojaus Konstantino Čiurlionio namuose buvo atidaryta alpinisto, VŽKD garbės nario Vlodo Vitkausko fotografijų paroda. Renginyje dalyvavo, parodos autorių pasveikino būrys VŽKD narių.

Sausio 20 d. įvyko ŽKD Vilniaus skyriaus (VŽKD) ataskaitinis-rinkiminis susirinkimas. Jo metu buvo pažymėta, kad VŽKD veikloje aktyviai dalyvauja 170 narių. Pirmininkaujant Stasiui Štikeliui, sekretoriaujant Tamarai Eugenijai Arnastauskienei ir Romualdui Grigaliui, draugijos metinę veiklos ataskaitą perskaitė Dalia Dirgėlienė, Revizijos komisijos ataskaitą – Juozapas Macas. Draugijos 1997 m. darbą susirinkusieji įvertino „gerai“. Skyriaus tarybos nariais išrinkta T. E. Arnastauskienė, Zita Bitvinskaitė, Dalia Dirgėlienė, Augustinas Gudmonas, Alfonsas Katkus, Stanislovas Kavaliauskas, Genovaitė Lasauskienė, Angelina Narušienė. Buvo išrinkta ir Revizijos komisija, o VŽKD pirmininke naujai 2 metų kadencijai vėl patvirtinta Dalia Dirgėlienė.

Sausio 22 d. Vilniaus arkikatedros senosios giesmės ansamblį, kuriame giedojo ir būrys Vilniaus žemaičių, šio kolektyvo gražios sukakties proga vykusiame renginyje pasveikino VŽKD pirmininkė D. Dirgėlienė.

Vasario 20 d. būrelis VŽKD narių dalyvavo Vilniaus žemaičių šilališkių draugijos ataskaitiniame susirinkime, kuris vyko Radvilų rūmuose. Jo metu VŽKD nariai kolegoms šilališkiams papasakojo apie savo veiklą ir pakvietė juos bendradarbiauti, kartu organizuoti kultūros renginius.

Vasario 24 d. Vilniaus žemaičius vėl į būrį sukvietė spalvingiausia metų

(Nukelta į 56 p.)

šventė – Užgavėnės. Šį kartą persirengėliai žiemą iš kiemo vijo lauk šurmuliuodami ir linksmindamiesi Vilniaus mokytojų namų kiemelyje. Čia VŽKD nariai kartu su savo bičiuliais – Vilniaus rajono Juodšilių mokyklos mokiniais ir pedagogais bei Gervėtiškių klubo nariais – suko ratelius, dainavo, vaišinosi gardžia arbata, Užgavėnių blynais, kuriuos kepdamos šeimininkės šį kartą itin pasistengė – blynai buvo puhlūs, gardūs ir itin kvapnūs.

Vasario 28-ąją į tradicinį vakarą Vilniaus mokytojų namų Didžiojoje salėje susirinkusius VŽKD narius ir jų bičiulius nudžiugino į svečius atvykęs Skriaudžių etnografinis ansamblis „Kanklės“ (vadovė Onutė Petronienė), koncerto metu ir jam pasibaigus sulaukęs ilgų plojimų ir gražių padėkos žodžių. Po koncerto svečiai buvo pakviesti į žemaitišką vakaronę, kurioje visi kartu u Vilniaus žemaičiais dainavo, šoko, žaidė senovinius žaidimus ir vaišinosi. Užsimezgė naujos pažintys, graži bičiulystė, vakarojant nutarta bendrauti ir ateityje. Renginyje dalyvavo, „Kanklių“ ansamblį pasveikino ir etnografė, habil. mokslų daktarė prof. Angelė Vyšniauskaitė (1919–2006).

Vakaro metu Vilniaus mokytojų namuose veikė ir didelio renginio dalyvių dėmesio sulaukė „Kanklių“ ansamblių kūrybos paroda.

Kovo 17 d. į tradicinį kultūros vakarą Vilniaus mokytojų namuose susirinkę sostinės žemaičiai pasidžiaugė žemaitiškai rašančių žmonių kūryba, naujais leidiniais ir paminėjo Juozapines (VŽKD tais metais buvo net 7 Juozai).

Renginio metu Danutė Mukienė pristatė naujai išleistą žemaitiškos kūrybos rinktinę „Sava muotinu kalbo“. Apie šią knygą, jo reikšmę kalbėjo, savo eilės skaitė poetai Aleksas Girdenis, Justinas Kubilius, Alfonsas Katkus ir Juozas Elekšis.

Antroji renginio dalis buvo skirta Juozapinėms. Koncertavo Juozapinėms specialią programą parengęs AŽJK folkloro kolektyvas „Virvytė“ (vad. Loreta Mukaitė). Apie Lygiadienį, jos šventimo tradicijas papasakojo prof. L. Klimka.

60-mečio proga buvo pasveikintas draugijos narys Zigmąs Pocevičius, kuris tais metais kūrė filmą apie draugijos veiklą.

Kovo 26 d. būrys VŽKD narių dalyvavo Rašytojų klube vykusiame žemaičių poetų Bronės Liniauskienės (1923–2017) ir Stasio Jonausko

(1948–2018) sukaktuviniame vakare ir juos sukaktuvių proga gražiai pagerbė.

Balandžio 21 d. vakaras „Akštiau pasaulė vėršukalniu“ buvo skirtas alpinistui Vladui Vitkauskui. Renginio metu jis papasakojo apie savo pomėgį lipti į kalnus ir pasiekimus užkariaujant aukščiausias pasaulio viršukalnes.

Gegužės 12 d. įvyko knygos-žinyno „Lietuvos zoologai“ pristatymas. Viena jos autorių – draugijos narė Tamara Eugenija Arnastauskienė. Šioje knygoje kyra pateikti duomenys ir daugiau negu apie 50 žemaičių zoologų.

Gegužės 19 d. Vilniaus žemaičiai gražiai pasveikino Lietuvos dailininkių sąjungos Medalių galerijoje (Vilnius, Šv. Jonų g. 11) Lietuvos Sąjūdžio 10-mečio proga atidarytos fotografijų parodos „Telšiai – mano miestas“ autorių – Telšių fotografą Mečislovą Šilanską. Muzikinį sveikinimą jam padovanojo Zofijos ir Jurgio Gaižauskų šeima bei ansamblis „Tyklė“ (vadovė Vitalija Brazaitienė).

Gegužės 20 d. Rašytojų sąjungos namuose vyko Vykinto Vaiškevičiaus knygos „Senosios Lietuvos šventvietės. Žemaitija“ sutiktuvės. Vilniaus žemaičių vardu autorių pasveikino Dalia Dirgelienė ir Juozas Elkšis.

Birželio 6 d. Vilniaus žemaičius savo apsilankymu ir parodytu Edmundo Untulio žemaitišku spaktakliu „Kurmis unt dėdėlė kelė“ (rež. E. Untulis) nudžiugino Skuodo žemaičių teatras. Po spektaklio vyko tradicinė žemaitiška vakaronė.

Birželio 20–21 d. Vilniaus žemaičių ekskursijos po Žemaitiją metu lankytasi Raudondvaryje, Vilkiyoje, Jono ir Antano Juškų muziejuje, Renavo dvaro rūmuose (tuo metu ten veikė VŽKD narės keramikės Gens Jacėnaitės kūrybos paroda), Bitėnuose, Martyno Jankaus muziejuje, Seredžiuje, Jurbarko, Švėkšnoje, Šilutėje, Juknaičiuose, Rusnėje. Birželio 20-osios vakare nakvynei keliautojai buvo įsikūrę Rusnėje. Ten vyko ir jų vakaronė. Kelionės gidas buvo Libertas Klimka.

Liepos 1 d. VŽKD nariai Rašytojų sąjungos namuose giedojo Žemaičių Kalvarijos Kalnus, stovėjo garbės sargyboje prie iš užsienio parvežtų Vandos Daugirdaitės-Sruogienės (1899–1997) palaikų. Jie palaidoti Vilniaus Rasų kapinėse.

Liepos 18 d. vėl vyko Žemaičių sueiga ant Šilalės rajone dunksančio Medvėgalio kalno. Šį kartą ji

buvo skirta Stepono Dariaus ir Stasio Girėno atminimui. Renginyje dalyvavo ir būrys Vilniaus žemaičių. Artėjant vidurnakčiui ant Medvėgalio ir kitų didžiųjų Žemaitijos kalnų buvo uždegti laužai ir sugiedotas Žemaičių sueigos himnas. Į Medvėgalio kalną žemaičių priekyje ir šį kartą kopė alpinistas, VŽKD narys Vladas Vitkauskas.

Rugsėjo 15 d. VŽKD vakaro metu gausiai susirinkusiems Vilniaus žemaičiams buvo pristatyta Vykinto Vaitkevičiaus knyga „Senosios Lietuvos šventvietės. Žemaitija“ ir Alfonso Tekoriaus į lietuvių kalbą išversta knyga „Antika“.

Spalio 5–9 dienomis Akademinio žemaičių jaunimo korporacijos (AŽJK) „Samogitia“, žurnalo „Žemaičių žemė“ redakcijos atstovai, būrys Žemaičių kultūros draugijos narių, tarp jų ir vilniškiai, dalyvavo Gdanske (Lenkija) vykusioje konferencijoje-seminare „Žemaičiai ir kašubai vieningoje Europoje“. Išsamiai apie šią išvyką rašyta žurnalo „Žemaičių žemė“ 1998 m. Nr. 4 (21).

Spalio 20 d. pagal tradiciją pagerbti mirusiųjų, pasimelsti už visus Anapilin išėjusius žemaičius VŽKD nariai rinkosi į Šv. apaštalo Pilypo ir Jokūbo bažnyčią. Šv. Mišių metu jie giedojo kartu su Vilniaus folkloro kolektyvais „Ūla“ ir „Tyklė“.

Spalio 28 d. Vilniaus miesto rotušėje, kur veikė Lietuvos menininkų rūmai, VŽKD nariai gražiai pasveikino žemaitį dailininką Algimantą Švažą (1933–2003) jo kūrybos darbų parodos atidarymo proga ir jo

1998 m. vykusios VŽKD išvykos į Žemaitiją dalyviai. Nuotrauka iš VŽKD metraščio

garbei, kaip tai įprasta tokio renginio metu, padainavo keletą žemaitiškų dainų. Paroda veikė spalio 28–lapkričio 14 dienomis.

Lapkričio 17 dieną vykęs VŽKD kultūros vakaras buvo skirtas Lietuvos knygnešiams. Vakaro metu kalbėjo Knygnešių draugijos pirmininkė Elena Kubilienė ir vienas aktyviausių šios draugijos narių – Lietuvos archyvų departamento direktorius Benjaminas Kaluškevičius.

Lapkričio 27 d. Vilniaus rotušėje buvo pristatyta VŽKD nario Vlado Vitkausko knyga „Aukščiau pasaulio viršukalnių“. Ją knygos išleidimo proga pasveikino jo kolegos, draugai, bičiuliai ir VŽKD atstovai.

Gruodžio 15 d. grupė VŽKD narių vėl apsilankė Architektūros muziejuje, kuriame juos maloniai sutiko, apie muziejų, Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčią papasakojo šio muziejaus direktorė Morta Baužienė. Žemaičiai ją pasveikino darbo muziejuje 30-mečio proga.

Gruodžio mėnesį VŽKD nariai, folkloro kolektyvas „Tyklė“ (vadovė Vitalija Brazaitienė) gražiomis žemaitiškoms dainomis pagerbė Druskininkuose gyvenančią, čia plačią veiklą išvysčiusią iš Rietavo kilusią dailininką Adelbertą Nedzelskį jo kūrybos parodos, atidarytos Mikalojaus Konstantino Čiurlionio namuose Vilniuje, proga.

Gruodžio 28 d. vyko VŽKD naujametinė vakaronė. Jos metu apie Tarpusvenčio tradicijas papasakojo Libertas Klimka. Grojo Zofija ir Jurgis Gaižauskai. Renginyje gražiai pagerbti didžiausi aktyviausi draugijos nariai, pagalbininkai, tarp jų ir prof. Juozapas Girdzijauskas.

Parengė Kazimieras Prušinskas

Tekstas parengtas pagal Jūros Baužytės, Stasio Štikelio, Juozo Elekšio ir Tamaros Eugenijos Arnastauskienės tekstus, pateiktus Vilniaus žemaičių kultūros draugijos metraštyje

Publikacijoje panaudotos Virginijos Valuckienės, Juozo Elekšio ir Zigmo Juškevičiaus nuotraukos